

Course: CORPORATE GOVERNANCE

Lecture 9. Profit distribution and dividend policy

Lecturer: Xusainov Shavkat

Фан: КОРПОРАТИВ БОШҚАРУВ

9 - мавзу. Фойдани тақсимлаш ва дивиденд сиёсати

Маърузачи: Хусаинов Шавкат

1. Акциядорлик жамиятларида фойдани тақсимлаш ва дивиденд сиёсатининг ташкилий хусусиятлари
2. Акциядорлик жамиятлари дивиденд сиёсатининг амалдаги ҳолати таҳлили

Акциядорлик жамиятларида **фойдани тақсимлаш** жуда муҳим масала бўлиб, унинг корпоратив бошқарувдаги аҳамиятини ортиради.

1. Акциядорларнинг асосий мақсади ўз киритган сармоялари ҳисобидан максимал фойда олишдир.
2. Фойда тақсимланишидаги муаммолар томонлар ўртасида манфаатлар тўқнашувини келтириб чиқариши, шунингдек, корпоратив низоларга сабаб бўлиши мумкин.

Фойдани тақсимлаш жараёни:

Ўзбекистонда акциядорлик жамиятлари фойдани тақсимлашда қонунчиликка таянади, шу жумладан, Ўзбекистон Республикасининг **Солиқ кодекси** ва **“Маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни ишлаб чиқариш ва сотиш харажатларининг таркиби ҳамда молиявий натижаларни шакллантириш тартиби тўғрисида”**ги Низомга мувофиқ ҳаракат қилади.

Бошқарув бу жараёнда муҳим роль ўйнайди, чунки компания фойдаси бир неча йўналишларга тақсимланиши мумкин: дивидендлар тўлаш, захира фондлари учун ажратмалар қилиш, фойдани реинвеститсия қилиш ёки кейинги ривожланиш лойиҳаларига сармоя киритиш.

Фойдани тақсимлаш жараёни:

Захира фондининг аҳамияти:

- Акциядорлик жамиятларида фойдани тақсимлашда захира фондларини шакллантириш муҳим ҳисобланади. Ўзбекистон Республикаси қонунчилигига кўра, уставда захира фондини ташкил этиш назарда тутилган бўлиши шарт.
- Бу фонд уставда белгиланган миқдорга етунига қадар соф фойданинг белгиланган қисми (масалан, 5%) ажратилади.
- Захира фонди, авваламбор, жамият зарарларини қоплаш учун ёки имтиёзли акциялар бўйича дивидендларни тўлаш учун мўлжалланган.

Фойдани тақсимлаш жараёни:

Захира фондининг аҳамияти:

- Молиявий барқарорликни таъминлаш учун компания фойдасини захира фондига ажратиш эҳтимолий таваккалчиликларга қарши самарали механизмлардан бири бўлиб хизмат қилади.
- **Масалан**, солиқлар тўлангандан кейинги қолган фойда тақсимланмаган фойда сифатида захирага ўтказилиши мумкин.
- Бу жамиятни келгусидаги кутилмаган молиявий муаммолардан сақлашга ёрдам беради.

Дивиденд сиёсати:

- Акциядорлик жамиятининг **фойда тақсимлашдаги** муҳим қисми **дивидендлар** тўлашдир.
- **Дивидендлар** - акциядорларга улушларига мос равишда бериладиган даромад бўлиб, улар жамият фаолиятдан олинган **соф фойданинг бир қисмини** ташкил этади.

- Жамият дивидендларнинг миқдорини **ҳар бир йилда қайта кўриб чиқиб**, акциядорлар умумий йиғилишида тасдиқлаш учун таклиф киритади.
- Бу жараёнда жамиятнинг **молиявий ҳолати, келгусидаги инвестиция лойиҳалари, ва бошқа омиллар** ҳисобга олинади.

Дивиденд сиёсати:

- **Дивиденд сиёсати** орқали компания ўзининг бозор қийматини оширишга интилади, чунки юқори дивиденд тўловлари акциядорлар учун кўпроқ қизиқиш уйғотади.
- Бунда дивидендларнинг миқдори уставга мувофиқ аниқ сумма ёки имтиёзли акцияларнинг номинал қийматига нисбатан фоизларда белгиланиши мумкин.
- Шу билан бирга, оддий акциялар бўйича дивидендлар ҳам жамиятнинг молиявий натижаларига боғлиқ бўлади.

Кейс: Apple Inc. да дивиденд сиёсати

1. Тарихий ҳолат

- Apple, узоқ йиллар давомида дивиденд тўламаслик сиёсатига амал қилган, чунки компания юқори даражада ўсиш стратегиясига урғу берган. 2012 йилга келиб эса, компания дивиденд сиёсатини ўзгартириб, акциядорларга дивиденд тўлашни бошлади. Бу қарор компаниянинг ривожланиш босқичига ва молиявий ҳолатига боғлиқ бўлган.

2. Дивиденд сиёсати

Apple дивиденд сиёсатини шу тарзда шакллантиради:

- Даврий дивиденд тўловлари: Компания ҳар чоракда (тўрт ойда бир марта) дивиденд тўлайди.
- Барқарорлик ва мослашувчанлик: Apple дивидендларнинг барқарор ва юқори миқдорда бўлишига урғу беради.
- Молиявий кўрсаткичлар: Дивиденд тўлашдаги қарорлар асосан молиявий кўрсаткичларга, шу жумладан даромад ва қўшимча нақд маблағларга асосланади.

Кейс: Apple Inc. да дивиденд сиёсати

3. Сабаблар

Apple'нинг дивиденд тўлаш қарорини қабул қилишда бир неча омиллар мавжуд:

- **Мослашув:** Компаниянинг даромадлари юқори даражада барқарорлашгандан кейин, у фойдани қайта тақсимлаш йўли билан акциядорларга ҳам манфаат етказишни мақсад қилган.
- **Акциядорларнинг талаби:** Apple акциядорлари узоқ вақт давомида дивиденд талаб қилган ва бу талаблар компаниянинг капитал сиёсатидаги ўзгаришларга таъсир кўрсатган.

4. Ҳисобот ва таъсир

- Apple'нинг дивиденд сиёсати унинг акция қийматига ижобий таъсир кўрсатиб, акциядорлар учун барқарор даромад манбаи шакллантирди. Ҳар чорақдаги дивиденд тўловлари ҳам компанияга бўлган ишончни оширган ва унинг молиявий барқарорлигини намоён этган. Бу ҳолат, айниқса, дивиденд сиёсати тўғри бошқарилганида акциядорларнинг манфаатларига хизмат қилиши мумкинлигини кўрсатади.

Инновацион фондларга ажратмалар

- Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018-йил 12-январдаги 24-сонли қарорига мувофиқ, йирик давлат корхоналари соф фойдасининг **10 фоизини** инновацион фаолиятни қўллаб-қувватлаш **жамғармасига** ажратиши шарт.
- **Жамғарма** фойдани самарали ривожланиш йўналишларига сармоя қилиш имконини яратади.
- **Жамғарма** маблағлари янги техника ва технологияларни ишлаб чиқишга, илмий-тадқиқот ишларини молиялаштиришга ва корхоналарнинг моддий-техник базасини ривожлантиришга сарфланади.

Қарор қабул қилиш жараёни:

- **Фойдани тақсимлаш** масаласи аввал **Кузатув кенгаши** томонидан кўриб чиқилади ва кейин **акциядорлар умумий йиғилишида** муҳокама қилинади.
- Бу жараёнда **фойдани реинвестиция қилиш** ёки **қўшимча акциялар чиқариш** каби масалалар ҳам кўриб чиқилади.
- Айнан шундай ёндошув компаниянинг келажақдаги барқарор ривожланиши учун катта аҳамият касб этади.

Дивидендлар сиёсати ва унинг
акциядорлик жамиятларига
таъсири:

- Оддий акциялар эгалари ҳам имтиёзли акцияларга ўхшаб, дивидендлар олиш ҳуқуқига эга бўлади.
- Ривожланган мамлакатларда имтиёзли акциялар бўйича одатда аниқ белгиланган дивидендлар тўланади.
- Ўзбекистон Республикаси қонунчилигига кўра, акциядорлик жамиятининг уставида дивидендлар миқдори қатъий пул суммаси ёки имтиёзли акцияларнинг номинал қийматига нисбатан фоизда белгилаб қўйилиши лозим.
- Акциядорлик жамияти томонидан жойлаштирилган имтиёзли акцияларнинг умумий номинал қиймати жамият устав фондининг 20 фоизидан ошмаслиги керак.

Дивидендлар сиёсати ва унинг
акциядорлик жамиятларига
таъсири:

- **Оддий акциялар** бўйича дивидендлар фақат жамият барча харажатларни қоплагандан, шу жумладан, облигациялар ва кредитлар бўйича фоизларни, солиқларни, ҳамда имтиёзли акциялар бўйича дивидендларни тўлагандан сўнг тўланади.
- Бу ҳолатда, **оддий акциялар эгаларининг даромаддан улуш олиш ҳуқуқи** охириги навбатда қаноатлантирилади.

Дивидендлар сиёсати ва унинг
акциядорлик жамиятларига
таъсири:

- **Оддий акциялар** бўйича дивидендлар фақат жамият барча харажатларни қоплагандан, шу жумладан, облигациялар ва кредитлар бўйича фоизларни, солиқларни, ҳамда имтиёзли акциялар бўйича дивидендларни тўлагандан сўнг тўланади.
- Бу ҳолатда, **оддий акциялар эгаларининг даромаддан улуш олиш ҳуқуқи** охириги навбатда қаноатлантирилади.

Кейс: Microsoft Corporation'нинг дивиденд сиёсати

Кейс: Microsoft Corporation'нинг дивиденд сиёсати:

- **1. Дивиденд сиёсатига ўтиш**
 - Microsoft корпорацияси 1986 йилда акциядорлик жамиятига айланган, аммо узоқ йиллар давомида дивиденд тўламай келган. Бунинг асосий сабаби компания барча маблағларни ўз бизнесини ривожлантириш ва янги маҳсулотлар ишлаб чиқариш учун сармоя қилишга сарфлагани бўлган.
 - Бироқ, 2003 йилга келиб Microsoft биринчи марта акциядорларга дивиденд тўлашга қарор қилди. Бу қарор компаниянинг ривожланиш босқичидаги ўзгариш ва юқори даромадли молиявий кўрсаткичларга эга бўлгани учун қабул қилинган.

Кейс: Microsoft Corporation'нинг дивиденд сиёсати

Кейс: Microsoft Corporation'нинг дивиденд сиёсати:

2. Microsoft'нинг дивиденд сиёсати таркибий қисми

Microsoft дивиденд сиёсатини қуйидаги асосий йўналишларда амалга оширади:

- Ҳар чорақдаги тўловлар: Компания ҳар чорақда дивиденд тўлашга қарор қилган ва бу сиёсатни 2003 йилдан бери барқарор равишда олиб бориб келмоқда.
- Дивидендларни ошириш: Microsoft ҳар йили дивиденд миқдорини оширишга ҳаракат қилади, бу акциядорлар учун барқарор даромад манбаини яратишга қаратилган.
- Молиявий кўрсаткичларга мувофиқлик: Дивиденд тўловлари компаниянинг даромади ва нақд маблағлар захираларига боғлиқ равишда белгиланади. Агар молиявий кўрсаткичлар паст бўлса ёки компанияга йирик сармоялар керак бўлса, дивидендлар миқдори қисқартирилиши мумкин.

Кейс: Microsoft Corporation'нинг дивиденд сиёсати

Кейс: Microsoft Corporation'нинг дивиденд сиёсати:

3. Дивиденд тўловлари ва акциядорлар учун аҳамияти

- Microsoft'нинг дивиденд сиёсати компаниянинг капитални барқарор ва оқилона бошқаришда ёрдам беради. Ҳар йили дивиденд миқдорининг оширилиши ва ҳар чорақдаги барқарор тўловлар компаниянинг молиявий барқарорлигини намоён этади ва акциядорларга ишонч беради. Бу стратегия:
 - **Акция қийматининг ошишига** ижобий таъсир кўрсатади, чунки дивидендлар компанияга қизиқишни оширади.
 - **Акциядорлар учун барқарорлик ва ишончни** таъминлайди, чунки улар компаниянинг даромадларидан фойда олишлари мумкин бўлади.
 - **Рақобатбардошликни сақлашга** ёрдам беради, чунки бу сиёсат акциядорлар базасини кенгайтириш имконини беради.

Кейс: Microsoft Corporation'нинг дивиденд сиёсати

Кейс: Microsoft Corporation'нинг дивиденд сиёсати:

4. Кейинги самаралар

- Microsoft'нинг дивиденд сиёсати компаниянинг молиявий мустаҳкамлигига ва акциядорлар билан ишончли муносабатларга катта ҳисса қўшди. Дивиденд сиёсатини узоқ муддатли режаларга мувофиқ равишда бошқариб, **Microsoft** акциядорлар учун керакли даромад манбаини тақдим этмоқда.

Бу кейс акционерлик жамиятлари учун дивиденд сиёсати қандай аҳамиятга эга эканлигини ва унинг тўғри бошқарилиши акциядорлар манфаатларини қандай ҳимоя қилишини кўрсатади.

Дивиденд сиёсати ва фойда тақсимооти:

Дивиденд сиёсатидаги асосий муаммо олинган фойдани акциядорлар ўртасида дивиденд кўринишида тақсимланадиган қисмини ҳамда компанияни ривожлантириш учун сармоя қилинадиган қисмининг оптимал нисбатини аниқлаш мураккаблиги билан боғлиқ.

Биринчидан, дивидендлар мунтазам равишда тўланиб турилиши компаниянинг инвестицион жозибadorлигини оширади. Бундай жамиятлар банк кредитлари ёки корпоратив облигациялардан кўра қўшимча акциялар чиқариш орқали инвестицияларни жалб қилиш имконига эга бўлади.

Иккинчидан, дивиденд сиёсатининг оқилона юритилиши аҳолининг бўш пул маблағларини акциядорлик жамиятлари фаолиятига жалб қилишга ёрдам беради, бу эса мамлакатда ўрта мулкдорлар синфининг шаклланишига хизмат қилади.

Дивиденд сиёсати ва фойда тақсимооти:

Учинчидан, мунтазам равишда дивидендлар тўланмаслиги акциядорларнинг норозилигига сабаб бўлиши, уларнинг акцияларини бошқа шахсларга ёки рақобатчи компанияларга сотишига олиб келиши мумкин. Бу эса жамиятнинг назорат пакетини қўлдан чиқаришига олиб келиши ва қўшиб олиниш хавфини туғдиради.

Тўртинчидан, акциядорлик жамиятлари халқаро молия бозорларидан капитал жалб қилиш мақсадида ўз акцияларини халқаро биржаларда очиқ обуна орқали жойлаштириши мумкин. Бунда жамиятнинг дивиденд сиёсати муҳим омил бўлиб, потенциал инвесторларни жалб қилади.

Кейс: Apple Inc. да дивиденд сиёсати

Дивиденд тўлаш сиёсати:

2012 йилдан бошлаб Apple ҳар кварталда дивиденд тўлай бошлади ва бу сиёсатни келгуси йилларда ҳам давом эттирди. Дивиденд миқдори йил сайин орттириб борилди, ва Apple айрим йилларда ўзига қайтариб сотиб олиш сиёсатини ҳам йўлга қўйди.

Дивиденд сиёсати натижалари:

Инвесторлар ишончини ошириш: Apple'нинг дивиденд тўлай бошлаши инвесторлар учун ижобий сигнал бўлди. Бу билан компаниянинг молиявий қуввати мустаҳкамлиги ва даромадларни акциядорлар манфаатида сарфлашга тайёрлиги намоён этилди.

Акция қийматининг ўсиши: Дивиденд сиёсатининг бошланиши билан Apple акциялари бозорда юқори қийматга эга бўлди, чунки дивиденд кўриш истагидаги инвесторлар сони ошди.

Даромад тақсимоти ва бизнес ўсиши ўртасида мувозанат: Apple қўшилган даромадларнинг маълум қисмини акциядорлар манфаатига йўналтириш билан бирга ўзининг техник ва инновацион соҳалардаги сармояларини ҳам давом эттирди.

Имтиёзли акциялар ва уларнинг ҳуқуқлари:

- **Дивиденд сиёсати** акциядорлик жамиятлари учун нафақат молиявий жиҳатдан, балки стратегик жиҳатдан ҳам муҳимдир.
- Мунтазам **дивидендлар тўлаш** акциядорларни қўллаб-қувватлаш, уларни компания билан боғлиқ ҳолда сақлаш ва бизнес ривожига кўмаклашади.

Имтиёзли акциялар эгаларига муайян дивидендлар тўланади, жамият тугатилаётганда эса капиталнинг биринчи навбатда қайтарилиши кафолатланади. Имтиёзли акциялар эгаларининг овоз бериш ҳуқуқлари фақат жамиятни қайта ташкил қилиш ёки уставга тегишли ўзгаришлар киритиш масалаларида пайдо бўлади.

Агар жамият уставда кўрсатилган бўлса, имтиёзли акциялар оддий акцияларга айирбошланиши мумкин. Бунда имтиёзли акциялар эгасининг овозлари оддий акцияларга тенг бўлади.

Акциядорлар ҳуқуқлари

Акциядорнинг акциядорлар умумий йиғилишида иштирок этиши, дивидендлар олиши ва жамият томонидан корпоратив ҳаракатларни бажаришда қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа ҳуқуқларни амалга ошириш жамият акциядорларининг реестри асосида амалга оширилади.

Дивидендлар тўлаш шарти

Акцияларнинг ҳар бир тури бўйича эълон қилинган дивидендлар тўланиши шарт. Дивидендлар акциядорларнинг умумий йиғилиши қарорига мувофиқ пул маблағлари ёки бошқа қонуний тўлов воситалари, шунингдек жамиятнинг қимматли қоғозлари билан тўланиши мумкин. Имтиёзли акциялар бўйича дивидендларни қимматли қоғозлар билан тўлашга йўл қўйилмайди. Дивидендлар акциядорлар ўртасида уларга тегишли акцияларнинг сони ва турига мутаносиб равишда тақсимланади.

- **Дивидендларнинг миқдори**

Дивидендларнинг миқдори, уни тўлаш шакли ва тартиби жамият кузатув кенгашининг тавсияси, молиявий ҳисоботнинг ишончилиги ҳақида аудиторлик хулосаси мавжуд бўлган тақдирда, акциядорларнинг умумий йиғилиши томонидан қабул қилинади. Дивидендлар миқдори жамият кузатув кенгаши томонидан тавсия этилган миқдордан кўп бўлиши мумкин эмас.

- **Дивидендларнинг тўланиш муддати**

Дивидендларни тўлаш муддати ва тартиби жамиятнинг уставида ёки акциядорларнинг умумий йиғилиши қарорида белгиланади. Тўлаш муддати шундай қарор қабул қилинган кундан эътиборан олтамиш кундан кеч бўлмаслиги лозим.

- **Фойдадан дивиденд тўлаш**

Дивидендлар жамиятнинг жамият тасарруфида қоладиган соф фойдасидан ва (ёки) ўтган йилларнинг тақсимланмаган фойдасидан тўланади. Имтиёзли акциялар бўйича дивидендлар жамиятнинг махсус мўлжалланган фондлари ҳисобидан ҳам тўланиши мумкин.

- **Дивидендларнинг миқдори**

Дивидендларнинг миқдори, уни тўлаш шакли ва тартиби жамият кузатув кенгашининг тавсияси, молиявий ҳисоботнинг ишончлилиги ҳақида аудиторлик хулосаси мавжуд бўлган тақдирда, акциядорларнинг умумий йиғилиши томонидан қабул қилинади. Дивидендлар миқдори жамият кузатув кенгаши томонидан тавсия этилган миқдордан кўп бўлиши мумкин эмас.

Кейс: Alphabet Inc. (Google) — Дивиденд тўламаслик сиёсати

Маълумот:

Alphabet Inc., Google'нинг бош компанияси, дунёдаги энг йирик ва муваффақиятли компаниялардан бири бўлганига қарамай, ҳозиргача дивиденд тўламайди. Компания ўз фойдасини сармояларни кенгайтириш, тадқиқот ва ривожланиш (R&D) ва янги маҳсулотлар яратишга сарфлашни устувор мақсад қилиб белгилаган.

Дивиденд тўламасликнинг асосий сабаблари:

- 1. Сармояларнинг юқори даражада фойдали эканлиги:** Google технология, сунъий онг, дрон технологиялари ва автомобиллар соҳасида катта сармоя киритади ва бу сармоялардан юқори даромад кўради.
- 2. Рақобатбардошликни сақлаш:** Технологик соҳада тезкор ўзгаришлар туфайли, Alphabet Inc. юқори рақобатбардошлигини таъминлаш учун доимий равишда янги лойиҳаларга маблағ ажратади.
- 3. Устуворликларнинг ўзгариши:** Компаниянинг асосий стратегияси капитални қайтариб сотиб олиш орқали бозор қийматини оширишга қаратилган бўлиб, бу усул билан акция қийматини барқарорлаштириш ва акциядорларнинг даромадини ошириш мумкин.

Кейс: Alphabet Inc. (Google) — Дивиденд тўламаслик сиёсати

Дивиденд тўламасликнинг оқибатлари:

1. **Инвесторлар қониқмаслиги:** Айрим дивидендга талаб юқори бўлган инвесторлар Alphabet'ни ўз сармоя портфелидан чиқариши ёки унга бўлган талабни пасайтириши мумкин.
2. **Акция қийматининг таъсири:** Ҳар қандай ҳолатда ҳам, Google ўз сармоялари орқали юқори фойда кўргани сабабли, унинг акциялари юқори қийматга эга. Бироқ, дивиденд тўламаслик сиёсатидан қониқмаган айрим инвесторлар акция сотуви орқали бозордаги қийматни камайтиришлари мумкин.
3. **Акциядорларнинг ишончини сақлаш:** Дивидендлар тўламаслик айрим инвесторларда Alphabet Inc. фойдани қайта сармоя қилиш орқали компания қийматини ошира олади, деб ишонишга олиб келган. Бироқ, узок муддатли истиқболда бу стратегия компаниянинг бозордаги баҳоси билан боғлиқ турли хатарларни келтириб чиқариши мумкин.

Хулоса:

Alphabet'нинг дивиденд тўламаслик сиёсати унга юқори даромадли сармоялар киритиш ва технологик инновациялар орқали бозордаги устунлигини мустаҳкамлаш имконини берди. Бироқ, айрим инвесторлар учун дивиденд тўланмаслиги келгусида Alphabet акцияларига бўлган талабни пасайтириши ва акция қийматига салбий таъсир кўрсатиши мумкин.

Дивидендларни тўлаш учун
чекловлар:

Қуйидаги ҳолатларда акциядорлик жамиятлари дивидендларни тўлаш тўғрисида қарор қабул қилишга ва тўлашга **мумкин эмас**:

- устав капиталининг тўлиқ тўланганлигига қадар.
- агар дивидендлар тўланадиган пайтда жамиятда банкротлик белгилари мавжуд бўлса.
- агар соф активларининг қиймати унинг устав капитали ва захира фонди суммасидан кам бўлса.

Дивидендларнинг
турлари:

Жаҳон хўжалиги амалиётида дивидендларнинг
турли хил типлари мавжуд:

- даврийлик ва доимийлик асосида тўланадиган мунтазам дивидендлар.
- маълум бир даврда юқори фойда олинган ҳолатларда тўланадиган қўшимча дивидендлар.
- махсус дивидендлар.
- корхонани ёки унинг алоҳида бир қисмини тугатиш ҳолатлари юзага келганда тўланадиган ликвидацион дивидендлар.

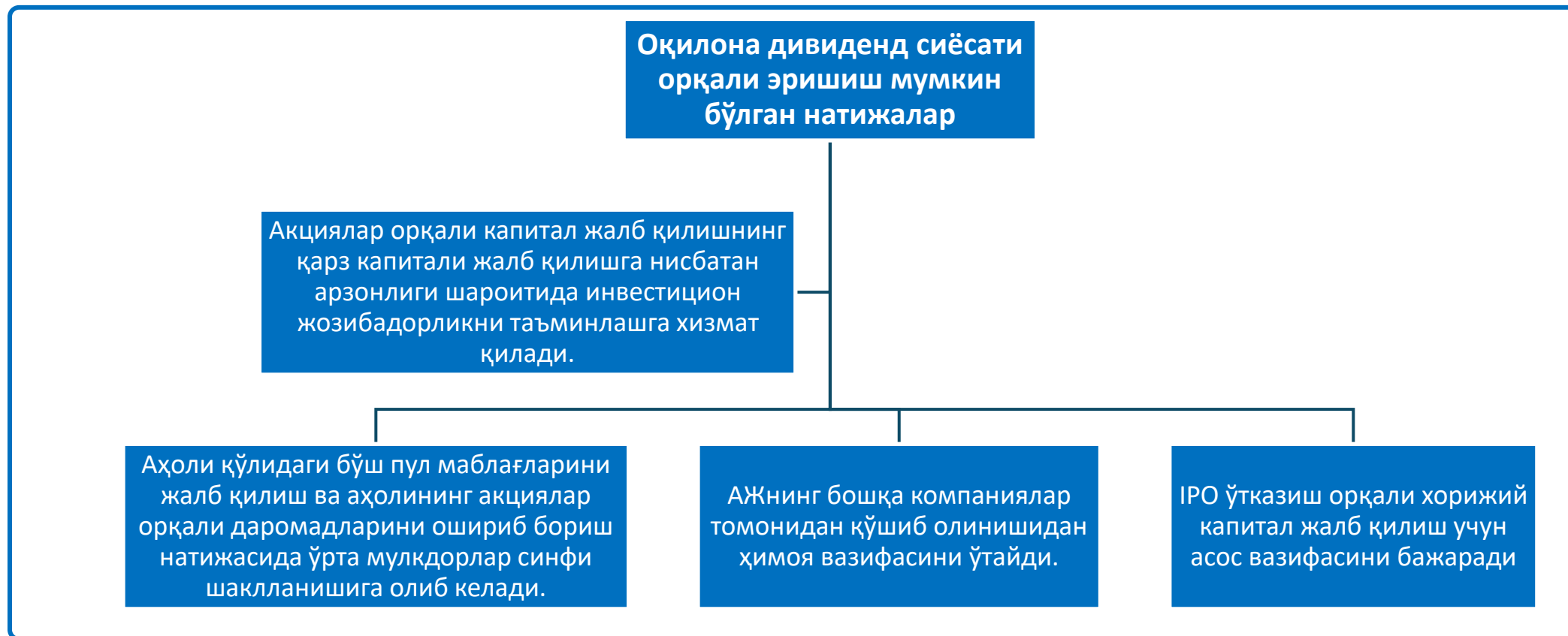
Қўшимча дивидендларнинг аҳамияти:

- Компаниянинг акциядорларга тўланадиган мунтазам дивидендлардан ташқари қўшимча **дивидендлар эълон қилиш стратегияси**, маблағларнинг йўналтирилишида фойда келтиради.
- Бунда компания сармоядорларнинг манфаатларини мустаҳкамлаш учун мунтазам **дивидендлар ва қўшимча дивидендларнинг барқарорлигини сақлаб туриш** имконини беради.

Кўрсаткич номи	Аниқланиши
Олинган соф фойданинг дивидендга йўналтирилган қисми	$\Sigma \text{ДИВ} / \text{Соф Фойда} (\Sigma \text{Div} / \text{Net profit})$
Битта акцияга тўғри келадиган соф фойда	Соф фойда / Акциялар сони
Битта акция номиналига нисбатан дивиденд даражаси	Дивиденд / Битта акция номинали * 100
Акция даромадлилиги	Дивиденд / Сотиб олиш баҳоси * 100

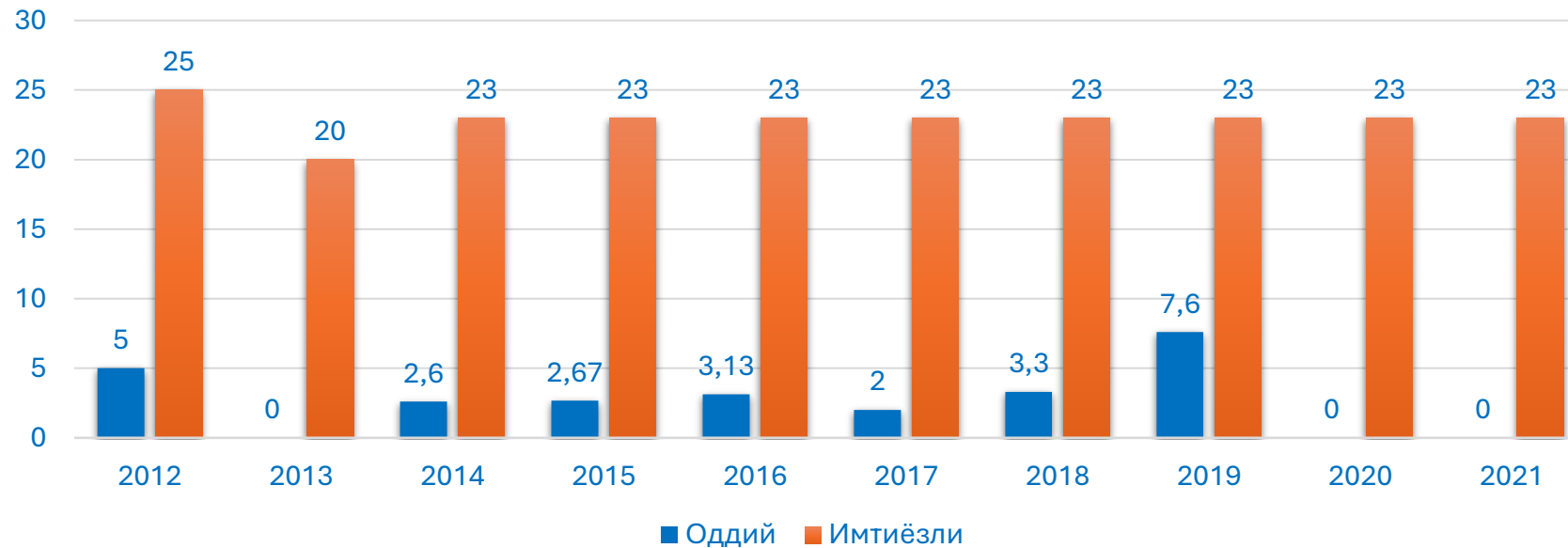

2023 йил давлат бюджети
тўғрисидаги ҚОНУНдан

- Давлат корхоналари ҳамда устав капиталида 50 фоиз ва ундан ортиқ миқдорда давлат улуши мавжуд бўлган юридик шахслар (шу жумладан, уларнинг таркибига кирувчи корхоналар томонидан) 2023 йилнинг 1 июлига қадар 2022 йил якунлари бўйича ўз соф фойдасининг 50 фоизи миқдорида ажратмалар ва давлат улуши бўйича дивидендлар ҳисобланади ҳамда 2023 йилнинг 1 сентябридан кечиктирмай тегишли даражадаги бюджетларга ўтказилади.
- Шунингдек, устав капиталида 50 фоиз ва ундан ортиқ миқдорда давлат улуши мавжуд бўлган олтин қазиб олувчи корхоналар 2022 ва 2023 йиллардаги соф фойдасининг 100 фоизини Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетига дивидендлар тарзида ўтказилади.
- Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги устав капиталида 50 фоиз ва ундан ортиқ миқдорда давлат улуши мавжуд бўлган олтин қазиб олувчи корхоналар учун дивидендлар тўлаш миқдори ва даврийлигини қонунчиликда белгиланган тартибда аниқлашга ҳақли.

Ўзсаноатқурилишбанк АТБнинг 2012-2021 йиллар якунлари асосида оддий ва имтиёзли акциялар бўйича дивидендлари динамикаси

Тўлов йили	Дивиденд тўланган пайти	Бир одд. акция учун дивиденд (сўм)	Дивиденд учун йўн-н соф фойда %	Дивиденд учун йўн-н соф фойда, млн.сўм	Муомаладаги акциялар сони	Дивидендлар тақсимланган АУЙ санаси
2022 йил	2021 йил	1650,0	88,31%	123 681,4	74 958 420	19.03.2022
2021 йил	2020 йил	1100,0	86,95%	82 454,3	74 958 420	20.03.2021
2020 йил	2019 йил	2490,0	76,135%	62 215,5	24 986 140	22.05.2020
2019 йил	2018 йил	550,0	52,23%	13 742,4	24 986 140	24.05.2019
2018 йил	2017 йил	230,0	65,07%	5 746,8	24 986 140	25.05.2018
2017 йил	2016 йил	200,0	61,99%	4 997,2	24 986 140	26.05.2017
2016 йил	2015 йил	160,00	60,61 %	3 997,8	24 986 140	27.05.2016
2015 йил	2014 йил	190,00	51,68%	4 747,4	24 986 140	15.05.2015
2014 йил	2013 йил	180,00	52,01%	4 497,5	24 986 140	20.06.2014
2013 йил	2012 йил	160,01	51,20%	3 998,	24 986 140	21.06.2013
2012 йил	2011 йил	99,51	52,00%	2 486,3	24 986 140	22.06.2012
2011 йил	2010 йил	50,70	51,00%	1 266,8	24 986 140	10.06.2011
2010 йил	2009 йил	31,61	70,00%	789 701,9	24 986 140	11.06.2010
2009 йил	2008 йил	43,81	90,00%	1 094,7	24 986 140	12.06.2009

Тижорат банкларининг
қимматли қоғозлар эмиссияси
билан боғлиқ амалиётлар
узвийлиги

Халқаро IPO ўтказиш орқали
тўғридан-тўғри хорижий
инвестиция жалб қилиш

Корпоратив
еврооблигациялар чиқариш
ва жойлаштириш

Миллий даражада IPO
ўтказиш орқали устав
капиталини ошириш

Корпоратив облигациялар
чиқариш ва жойлаштириш

Устав капиталини
шакллантириш мақсадида
акциялар чиқариш

Мисол: Акциядорлик жамиятларида дивидендлар тўлаш даврийлиги:

Оддий акция бўйича		Имтиёзли акция бўйича		Акциялар умумий сони		Қарор	Дивиденд тўлаш тугалланиши	Умумий дивиденд миқдори
сўмда	EPS	сўмда	EPS	оддий	имтиёзли			
13521,40	135,2	0	0	1420 000	0	молия йили натижаларига кўра	21.02.2022	19200388000
9498,7	94,98	0	0	1420000	0	биринчи чорак натижаларига кўра	23.06.2022	13488154000
3 184,96	63,69	0	0	2840 000	0	молия йили натижаларига кўра	25.04.2023	9045286400
5056,18	101,12	0	0	2840000	0	ярим йиллик натижаларига кўра	20.09.2023	14359551200
3065,22	61,3	0	0	2840000	0	9 ой натижаларига кўра	21.12.2023	8705224800

Мисол: Халқаро амалиётда дивиденд тўлаш
жараёни схемаси:

Мисол: Акциядорлик жамиятларида соф фойда
тақсимоти:

#	Кўрсаткичлар	Тақсимлаш миқдор, млн. сўм
1.	20xx йил якуни бўйича молиявий ҳисоботларга мувофиқ соф фойда	82 589,25
2.	Захира фондини тўлдиришга 5%	4 129,46
3.	Дивиденд тўловига йўналтириладиган қисми 30%	24 776,78
4.	Инновацияни ривожлантириш фонди учун 10%	8258,93

1. Corporate governance: principles, policies and practices, Tricker B. / Oxford, 2015
2. Zamonaviy korporativ boshqaruv: Darslik, Elmirzayev S. / T.: "Iqtisod-moliya". 2019
3. Korporativ boshqaruv: Darslik, Elmirzayev S. / T.: "Zebo Print", 2021
4. Korporativ boshqaruv: muammolar va zamonviy yechimlar. Suyunov D.X., Xoshimov E.A., Xusainov Sh.A. / Toshkent: Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi, 2021

Раҳмат!